

Till arbetspensionsanstalterna

PENSIONSSKYDDET FÖR MAKARNA TILL DIPLOMATER

Regeringen har avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lag om särskild ersättning till make till flyttningsskyldig tjänsteman inom utrikesrepresentationen (RP 81/88).

I propositionen föreslås att en särskild ersättning betalas till de medföljande makarna till flyttningsskyldiga tjänstemän inom utrikesförvaltningens utrikesrepresentation. Syftet med denna särskilda ersättning är att komplettera en arbetspension som till följd av bortfallet av förvärvsinkomster blir liten. Ingen ersättning utbetalas om ersättningen tillsammans med den sökandes övriga arbets- och familjepensioner totalt skulle överskrida 5 870 mk/mån. Markbeloppet är bundet vid APL-index.

För att få den särskilda ersättningen skall maken ha bott i ett eller flera stationeringsland i sammanlagt minst 120 månader, innan han uppnått 65 års ålder. Ersättningen beviljas och betalas av statskontoret.

Lagen föreslås träda i kraft 1.3.1989.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Antti Suominen

Markku Sirvio

BILAGA

Regeringens proposition 81/88

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om särskild ersättning till make till flyttningsskyldig tjänsteman inom utrikesrepresentationen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en lag enligt vilken makar som medföljer flyttningsskyldiga tjänstemän inom utrikesförvaltningens utrikesrepresentation skall ha rätt till en särskild ersättning för de verkningar på pensionsskyd-

det som bortfallet av förvärvsinkomster medför.

Propositionen hänför sig till statsbudgeten för år 1989 och avses bli behandlad i samband med den. Avsikten är att lagen skall träda i kraft den 1 mars 1989.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och de föreslagna ändringarna

I och med att det har blivit allt allmännare att kvinnor förvärvsarbetar och på grund av att äktenskapets betydelse delvis har förändrats, är det i allt högre grad båda makarnas eget förvärvsarbete, eller den pension som beviljas till följd av förvärvsarbete, som utgör grunden för makarnas utkomstskydd. Ett t.o.m. tillfälligt avbrott i förvärvsarbetet minskar i allmänhet pensionsskyddet. Är man varaktigt borta från förvärvslivet i åldern 23—64 år innebär detta att inte ens ett partiellt pensionsskydd uppkommer.

Det är sällan möjligt för en make till en tjänsteman vid en beskickning i utlandet att utöva sitt eget yrke eller utföra annat förvärvsarbete i stationeringslandet. Det är inte lätt för en person med ett främmande språk, som dessutom vistas tillfälligt i landet, att få ett lämpligt arbete eller ett arbete som motsvarar utbildningen. Också utrikesministeriets möjligheter är begränsade att hjälpa tjänstemännens makar att få arbete. I många länder är det på

grund av landets lagstiftning eller de allmänna attityderna omöjligt för tjänstemännens makar att förvärvsarbete. Lagarna kan gälla utländsk arbetskraft i allmänhet eller också kan landets egna medborgares tillgång till arbete vara tryggad genom bestämmelser om yrkesbehörighet för speciella branscher. Möjligheterna att få arbete kan begränsas av de allmänna attityderna, vilka i allmänhet gäller kvinnors förvärvsarbete eller förvärvsarbete för makar som representerar en viss socialklass. Om det i och för sig är möjligt att förvärvsarbete, krävs i allmänhet arbetstillstånd av myndigheterna i stationeringslandet.

En make som flyttar tillsammans med en flyttningsskyldig tjänsteman förlorar ofta sin arbetsplats i hemlandet. Perioderna av utlandstjänstgöring, vilka pågår i flera år och av praktiska skäl återkommer oregelbundet, leder till att maken kommer ifrån arbetsmarknaden i hemlandet. Om tjänstledighet eller motsvarande ledighet inte har beviljats, har det dessutom förekommit svårigheter att erhålla arbete vid återkomsten till Finland.

Eftersom en förvärvspension grundar sig på ett tjänste- eller arbetsavtalsförhållande eller på företagarkerksamhet, intjänar den medföljande maken i allmänhet inte arbetspension under utlandsåren.

För att kompensera det förvärvspensionskydd som i allmänhet blir bristfälligt för en medföljande make föreslås en särskild ersättning, vars storlek skall fastställas enligt den tid som maken har medföljt tjänstemannen under dennes tjänstgöring utomlands inom utrikesförvaltningen. Makarnas förhållanden, t.ex. utbildning, förtjänstnivå eller tidigare förvärvsarbete, påverkar inte ersättningens storlek.

2. Ärendets beredning och beredningsmaterial

I Sverige har en förordning om särskild ersättning till medföljande make till tjänsteman inom utrikesförvaltningen (Statens arbetsgivarverks författningssamling 1985: 10) varit i kraft från ingången av år 1986. Enligt den erhåller medföljande make till tjänsteman inom utrikesförvaltningen en särskild ersättning för utlandsåren. Ersättningen utgör kompensation för de förlorade s.k. ATP-poängen, dvs. poängen för allmän tilläggspension, som har betydelse för tillväxten av den pension som

i sinom tid beviljas utöver folkpensionen. Föreliggande proposition har i enlighet med tillämpliga principer i det svenska systemet beretts av finansministeriet i samråd med utrikesministeriet.

I den allmänna motiveringen till statsförslaget för år 1988 har det konstaterats att regeringen har för avsikt att under våren 1988 avlåta en proposition om särskild ersättning till make till flyttningsskyldig tjänsteman inom utrikesförvaltningens utrikesrepresentation.

3. Propositionens verkningar

Om flyttningsskyldigheten för tjänstemännen inom utrikesförvaltningen stadgas i lagen (1164/87) och förordningen (1069/86) om utrikesförvaltningen. Inom utrikesförvaltningen finns ca 300 flyttningsskyldiga tjänstemän.

Ersättningssystemet kommer att gälla ca 200 makar. Under det första året kommer ca 95 000 mk att betalas ut i ersättningar. År 2000 uppskattas ersättningarna uppgå till ca 550 000 mk.

Avsikten är att ersättningarna skall utbetalas av statskontoret och att den personal som för närvarande är anställd vid statskontoret skall behandla ansökningarna om ersättning. Någon ökning av personalen behövs alltså inte.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 §. En förutsättning för att lagen skall bli tillämplig är att maken har bott i stationeringslandet tillsammans med en tjänsteman som är flyttningsskyldig med stöd av stadgandena och bestämmelserna om utrikesförvaltningen. Det förutsätts att makarna har varit gifta under den tid de bott i stationeringslandet. Rätten till ersättning kvarstår även om äktenskapet upplöses. Sålunda kan en tjänstemans före detta make och nuvarande make samtidigt ha rätt till ersättning.

2 §. För att ersättning skall utgå skall maken ha bott åtminstone 120 månader i ett eller flera stationeringsland innan maken fyller 65 år.

3 §. Under en övergångsperiod är det meningen att endast makar till tjänstemän födda år 1918 eller senare, som varit i utrikesförvaltningens tjänst den 1 januari 1984 eller senare, skall kunna erhålla ersättningen.

4 §. När den tid som berättigar till särskild ersättning uträknas, skall för makar födda år 1919 eller tidigare beaktas tid från år 1969. Beräkningen av tiden skall avtrappas så att ett år yngre makar alltid får tillgodoräkna sig ett tidigare år. Tid före år 1960 skall emellertid inte kunna tillgodoräknas.

Enligt paragrafens 2 mom. kan inte heller tid under vilken maken själv varit i tjänst i huvudsak inom utrikesförvaltningen räknas till godo, eftersom denna tid berättigar till förvärvspension.

5 §. Det föreslås att ersättningen skall utgöra 86 mark om året för varje antal månader som överstiger 48 och som beräknas enligt 4 §. Är den tid som skall beaktas 120 månader, blir ersättningen 6 192 mark om året, vilket skall vara den lägsta ersättning som betalas ut.

6 §. Eftersom avsikten med den särskilda ersättningen är att komplettera en arbets- eller familjepension som blir liten, är det inte motiverat att betala ersättning till en make som erhåller en tillräcklig arbets- eller familjepension. Därför föreslås det att ersättning skall betalas endast till den del det sammanlagda beloppet av den och arbetspensionerna uppgår till högst 5 870 mark i månaden. Beloppet motsvarar det gränsvärde som har fastställts i Sverige.

7 §. Det föreslås att åldersgränsen för ersättningen skall fastställas till 65 år så att ersättningen tidigast betalas från ingången av den kalendermånad under vilken den berättigade uppnår denna ålder.

På samma sätt som inom systemet för arbetspensioner skall den föreslagna ersättningen inte utbetalas retroaktivt för en längre tid än ett år före ansökan, om inte giltigt skäl föreligger.

8 §. Det föreslås att ersättningen skall bindas vid det s.k. APL-indexet, dvs. att de markbelopp som nämns i 5 och 6 §§ skall justeras årligen enligt det löneindexet som anges i 9 § lagen om pension för arbetstagare,

och att beloppet av den beviljade ersättningen justeras på samma sätt som arbetspensionsbeloppen.

9 §. Avsikten är att statskontoret skall behandla ersättningsansökningarna och bevilja samt utbetala dem.

10—12 §§. I dessa paragrafer ingår stadganden om sökande av ändring i ärenden som gäller särskild ersättning, betalning av ersättning i fall då statskontoret har gjort en framställning om återbrytande av ett laga kraft vunnet beslut om särskild ersättning, samt stadganden om återkrävande av ersättningen när den har utbetalts utan grund.

13 §. I paragrafen ges finansministeriet rätt att vid behov meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen.

14 §. I paragrafen stadgas om lagens ikraftträdande. I 2 moment stadgas om att de markbelopp som har fastställts i lagens 5 och 6 §§ motsvarar det s.k. APL-indexet för år 1988.

2. Ikraftträdande

Det föreslås att lagen skall träda i kraft den 1 mars 1989.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om särskild ersättning till make till flyttningsskyldig tjänsteman inom utlandsrepresentationen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Denna lag tillämpas på sådana makar till tjänstemän inom utrikesförvaltningen som i stationeringslandet i äktenskap bott tillsammans med en tjänsteman som med stöd av stadgandena och bestämmelserna om utrikesförvaltningen är skyldig att flytta från en tjänstgöringsort till en annan.

2 §

En förutsättning för särskild ersättning är att maken under minst 120 månader efter att äktenskapet ingicks har bott tillsammans med en i 1 § avsedd tjänsteman under dennes tjänstgöring utomlands. När denna tid uträknas beaktas varje påbörjad kalendermånad före den månad maken fyller 65 år.

3 §

Rätt till särskild ersättning har make till en tjänsteman som är född år 1918 eller senare och som var i tjänst inom utrikesförvaltningen den 1 januari 1984 eller senare.

4 §

När den tid som avses i 2 § uträknas, beaktas för make som är född år 1919 eller tidigare, tid från ingången av år 1969 och för make som är född år 1920, tid från ingången av år 1968. För varje yngre årsklass beaktas på motsvarande sätt ytterligare ett tidigare år, dock inte tid före år 1960.

När den tid som avses i 2 § uträknas, beaktas dock inte den tid makarna samtidigt varit anställda i huvudsyssla vid utrikesförvaltningens beskickningar och konsulat.

5 §

Den särskilda ersättningen beräknas för det antal i 2 § nämnda månader som överstiger 48. För varje sådan månad är ersättningens belopp 86 mark om året.

6 §

Om en make som är berättigad till särskild ersättning har rätt till pension eller familjepen-

sion på grundval av tjänste- eller arbetsförhållande eller företagaverksamhet, betalas särskild ersättning endast till den del det sammanlagda beloppet av den och de nämnda pensionerna är högst 5 870 mark i månaden.

7 §

Särskild ersättning utbetalas tidigast från ingången av den kalendermånad under vilken maken fyller 65 år. Ersättningen utbetalas till utgången av den månad under vilken den därtill berättigade avlider. Utan vägande skäl utbetalas ersättningen inte retroaktivt för en längre tid än ett år före ansökan.

8 §

De i 5 och 6 §§ angivna markbeloppen justeras årligen enligt det löneindextal som nämns i 9 § lagen om pension för arbetstagare.

Den särskilda ersättningen justeras på det sätt som gäller justering av pensioner enligt lagen om pension för arbetstagare.

9 §

Särskild ersättning beviljas och utbetalas av statskontoret. Ansökan om ersättning skall göras skriftligen på en blankett som fastställs av statskontoret. Till ansökan skall fogas utredning av utrikesministeriet över den utlandsvistelse som avses i 2 § och annan utredning som statskontoret bestämmer. Statskontoret utbetalar den särskilda ersättningen varje månad på de utbetalningsdagar som det fastställs.

10 §

I statskontorets beslut i ärenden som gäller särskild ersättning får ändring sökas på det sätt som gäller för sökande av ändring i statskontorets beslut om pensionsansökningar. Beslut med anledning av ändringsökande får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som stadgas i lagen om ändringsökande i förvaltningsärenden (154/50).

11 §

Har statskontoret gjort framställning om återbrytande av ett laga kraft vunnet beslut om särskild ersättning, kan det till dess ärendet avgjorts avbryta utbetalningen av ersättningen eller betala den till det belopp som enligt framställningen om återbrytande skall anses vara riktigt.

12 §

Särskild ersättning som har utbetalts utan grund får återkrävas också så, att beloppet dras av från särskild ersättning som skall betalas i framtiden. Från en betalningspost får dock inte dras av mer än vad som enligt lag får utmätas av lön.

Särskild ersättning som har utbetalts utan grund kan efterskänkas, om beviljandet eller utbetalningen av den inte skall anses ha orsakats genom svikligt förfarande av den som tog emot ersättningen eller av hans ombud.

13 §

Finansministeriet meddelar vid behov närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen.

14 §

Denna lag träder i kraft den 198 .
Markbeloppen i 5 och 6 §§ motsvarar löneindextalet för år 1988.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 10 juni 1988

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Minister *Ulla Puolanne*